

‘Eerst het groen, dan de rest’

Noord-Beveland koestert natuur en landschap voor bezoekers

Wethouder Pim Schenkelaars bestiert een enorm buitengebied waar veel boeren hun brood verdienen. Dat klinkt door in zijn verhaal over groenbeleid in Noord-Beveland. Maar er is nog een tweede poot waar de lokale economie op rust: het toerisme. Agrarische bedrijven, toerisme en natuur kunnen voor scherpe tegenstellingen zorgen. ‘Maar niet in Noord-Beveland’, zegt de wethouder. ‘De bakens zijn hier gezet: eerst het groen, dan de rest.’

Auteur: Paul van der Sneppen

Schenkelaars trekt duidelijke strepen in het zand. De prioriteiten zijn helder. De gemeente zet zwaar in op biodiversiteit en klimaatadaptatie. 'Ik krijg vaak mensen aan mijn bureau die iets willen in de buitenruimte. Zo'n gesprek begint dan vaak met een lang betoog van mij over de toekomstvisie die we vorig jaar op papier hebben gezet. Ik heb het dan over wat kan en wat niet kan. Als dat duidelijk is, vraag ik: "En wat kan ik voor u betekenen?" Niet zelden hebben mijn gesprekspartners dan al hun antwoord.'

Noord-Beveland zoemt

De fietstocht die de wethouder heeft uitgezet, start in Wissenkerke, één van de zes kleine tot middelgrote kernen die samen de gemeente Noord-Beveland vormen. Niet ver van het gemeentehuis ligt een braakliggend terrein. 'Een ontwikkelingsgebied, zoals we er verschillende hebben in onze gemeente', legt Schenkelaars uit. 'Ooit komt hier bebouwing, maar er liggen nog geen definitieve plannen klaar.' Ondertussen poseert de wethouder in het hoge gras bij een bord met daarop de tekst 'Noord-Beveland zoemt'.

Noord-Beveland mag zich de eerste bijenvriendelijke gemeente van Zeeland noemen. Schenkelaars zal tijdens onze tocht nog vaak terugkomen op het insect. Overal op het eiland zijn plaatsen ingericht waar het goed toeven is voor bijen. 'Soms wordt dan van bijenlinten gesproken. Ik heb het liever over *hop-on* en *hop-off*'

'Het mag er best wat rommelig uitzien, zo'n veldje'

off honingeilanden. Bijen vinden binnen hun actieradius altijd weer een nieuwe oase. Dat is het idee. Zo kunnen ze straks in principe het hele eiland bestrijken. Althans, dat is de ambitie voor deze regeerperiode.'

Zadenmengsels

Het braakliggende terrein in Wissenkerke is twee jaar geleden ingezaaid met bijenvriendelijke zadenmengsels. 'Dat levert nu al behoorlijke winst op als we kijken naar de insectenpopulaties', zegt Schenkelaars. Maar een nulmeting is er nooit gedaan. De resultaten van het biodiversiteitsbeleid worden vooral opgetekend uit het relaas van betrokken ambtenaren en burgers en natuurorganisaties, waaronder een zeer actieve imkervereniging in de gemeente.

'Het mag er best wat rommelig uitzien, zo'n veldje', vindt de wethouder. 'Inwoners wennen eraan en 's zomers staat het vol met bloemen. Dat oogst altijd applaus. We zien ook dat scholen dit soort locaties betrekken in hun natuureducatie.'

Esthetisch

Maar niet alles in Noord-Beveland wordt omgetoverd in wilde natuur. 'De *verrommeling* mag niet de overhand krijgen', vindt de wethouder. Een stuk verderop in Wissenkerke wijst hij op een aantal leilinden, strak in het gelid. 'Dit hebben we gereconstrueerd op basis van historische foto's. Dit is dus puur esthetisch. We proberen historische elementen te koesteren en terug te brengen om het eiland aantrekkelijk te maken voor toeristen. Die komen hier vooral fietsen. We willen dat ze wat hebben om naar te kijken. Eigenlijk willen we dat bezoekers meteen onder de indruk zijn van de pittoreske dorpen en de natuurpracht wanneer ze het eiland op rijden.'

De Zeeuwse gemeente met zijn verre einders telt slechts 7.500 vaste inwoners. Toch moet

Schenkelaars groot denken. Het toerisme brengt immers veel volk over de vloer. 'Alle infrastructuur moet afgestemd zijn op de in totaal anderhalf miljoen overnachtingen op het eiland. Dat betekent dat wij de taak hebben van een middelgrote Nederlandse stad als het gaat om zaken als infrastructuur en groenbeheer.'

Akkerranden

In het buitengebied, op weg naar Geersdijk, stappen we van de fiets om te kijken naar natuurvriendelijke akkerranden, een van de zogenaamde *hop-on*, *hop-off* bijenlocaties, waar de gemeente veel belang aan hecht. Rondom de akkers zijn stroken van enkele meters breed ingezaaid met bloemenmengsels.

Het is geen nieuw verschijnsel in de regio. Ooit maakten lokale akkerbouwers met geld van de provincie natuurvriendelijke akkerranden. Dat stopte toen de provincie tijdens een bezuinigingsronde de stekker uit het project trok. 'Daarmee kwam er meteen de klad in. Logisch, want voor de betrokken boeren was de subsidie een verdienmodel. Het land moet linksom of rechtsom geld opbrengen. Bij mijn aantreden ben ik daarom meteen met boeren en lokale natuurorganisaties om de tafel gaan zitten. Ik heb budget vrijgemaakt en met dat geld wilde ik voor 20 kilometer extra natuurvriendelijke akkerranden zorgen, naast de nog lopende projecten met het waterschap.' De boeren stellen het land beschikbaar en Stichting Agrarisch Natuurbeheer doet het beheer.

Impact

De impact van het akkerrandenproject is volgens de wethouder meteen voelbaar. 'Je ziet het aan de vogelstand. Broedvogels als de patrijs komen bijvoorbeeld weer terug. Ook hazen profiteren van de natuuroases en we zien insectenpopulaties groeien. Ook boeren profiteren. Ze

Noord-Beveland is de eerste gemeente in Zeeland die het certificaat 'bijenvriendelijke gemeente' heeft verworven.

De Zeeuwse gemeente Noord-Beveland omvat een gebied van 12.151 hectare. Daarvan is 3.563 hectare water. De bevolkingsdichtheid is laag. Per vierkante kilometer wonen er gemiddeld 86 personen. In de hele gemeente zijn dat circa 7.500 inwoners, maar tel daar wel jaarlijks ongeveer 1,5 miljoen overnachtingen bij van toeristen die het eiland bezoeken.

De gemeente heeft een eigen groendienst met acht mensen in vaste dienst. Die worden aangevuld met arbeidskrachten van de sociale werkplaats. In totaal heeft de groendienst vijftien fte ter beschikking voor het hele eiland.

De gemeente heeft voor dit jaar 396.294 euro begroot voor het beheer van openbaar groen. Daar zitten alle kosten voor de eigen buitendienst bij inbegrepen.

Knotwilgen en natuurvriendelijke oevers in de Willem Adriaanpolder

Bijenvriendelijke plantsoenen in Geersdijk

Inwoners koesteren de begraafplaatsen in de gemeente.

zeggen dat ze minder gewasbeschermingsmiddelen hoeven te gebruiken op het land omdat de natuur sterker is. Agrariërs die aanvankelijk sceptisch waren, sluiten zich nu aan.

Maar zonder subsidie zijn projecten als dit niet mogelijk, weet Schenkelaars. 'Subsidies zijn natuurlijk een smeermiddel voor dit natuurbeleid. Ik lijk zelf soms een honingbloem waar de bijen op af komen vliegen. Ik begrijp dat het bedrijfsmatig te verantwoorden moet zijn voor een boer om land op te geven voor natuurontwikkeling. Maar we zien ook dat ze het graag willen – de een makkelijker dan de ander. Ze zien uiteindelijk wel in dat het zinvol is om ook natuurontwikkeling in de bedrijfsvoering te betrekken.'

Horizon

Vlak buiten het dorp Geersdijk stapt de wethouder af. We staan in de Willem Adriaanpolder. Met een weids gebaar wijst hij op het landschap. 'Belgische toeristen komen vanuit hun kustgebieden hier recreëren. Bij hen is de horizon al zo vervuld dat ze hier van het weidse landschap komen genieten. "Wees zuinig op die horizon", zeggen onze Belgische gasten. En ze hebben gelijk. We zijn er zuinig op.'

'We hebben er de mankracht niet voor om begraafplaatsen op zo'n hoog niveau te onderhouden'

Aan onze voeten ligt een lange, rechte sloot die tot aan de horizon reikt. 'Hier hebben we, samen met het waterschap Scheldestromen, natuurvriendelijke oevers gemaakt. Goed voor kikkers en zilverreigers, onder meer. Die gedijen hier goed nu.'

Toeristen

Langs het water zijn ook net nieuwe knotwilgen geplant. 'Die staan er voor de toeristen', grapt Schenkelaars. Maar het is meer dan zomaar aankleding van het landschap. De wilgen leveren ook materiaal voor vlechtwanden. 'En dat wordt uiteindelijk allemaal gebruikt. Heel circulair, eigenlijk.'

Op weg naar Kortgene voert de fietstocht langs Landgoed Rijckholt, een landgoed met horeca, bed and breakfast en een woon-zorgcomplex voor welgestelde senioren. De hele inrichting van het landgoed is gebeurd in samenspraak met de gemeente en dus met oog voor de doel-

stellingen in de toekomstvisie, biodiversiteit en klimaatadaptatie. 'Bij nieuwe woningbouw is zo iets makkelijker. Daar hebben we veel meer grip op als gemeente. Hier vergt het wat meer masseerwerk om alle stakeholders mee te krijgen in onze plannen. Maar we zijn erin geslaagd om er samen iets moois van te maken.'

Begraafplaatsen

In Kortgene voert de fietstocht naar de algemene begraafplaats. De begraafplaatsen in de gemeente zijn soms een gevoelig onderwerp in de raad. 'Opa en oma liggen er. Het zijn kleine dorpsgemeenschappen. De inwoners van onze gemeente zijn hier diep geworteld. Dat komt onder meer tot uiting in hoe ze hechten aan hun begraafplaatsen. Ze hebben er een persoonlijke band mee. De begraafplaatsen zijn ook allemaal nog in gebruik.'

Een van de discussies die Schenkelaars soms moet voeren, gaat over onkruidbestrijding op

Natuurvriendelijke akkerranden moeten bijdragen aan de biodiversiteit op het eiland.

Pittoresk dorpsaanzicht Colijnsplaat

de begraafplaatsen. 'Vooral de buitendienst-medewerkers voelen vaak sterk de behoefte om begraafplaatsen op een hoog niveau te onderhouden. Die mensen zijn ook allemaal verbonden met de streek en hebben een sterk ontwikkelde arbeidsethiek.'

Chemievrij

Maar omdat alle onkruidbestrijding tegenwoordig chemievrij moet, levert dat nog wel eens discussie op. 'We hebben er de mankracht niet voor om begraafplaatsen op zo'n hoog niveau te onderhouden. Dan moet ik mijn mensen er soms van overtuigen om geen glyfosaat te gebruiken. Bovendien hoeft het van mij ook niet een strak aangeharkt park te zijn. Het mag wat ruiger. Dat past ook bij de aanblik van zo'n mooie historische begraafplaats.' Verderop in Kortgene bezoeken we de nieuwe wijk Stadspolder, deels nog in aanbouw. Aanvankelijk heeft Schenkelaars zich verzet tegen de aanleg van de wijk. 'Maar inmiddels heb ik tegenover mijn collega-bestuurders die dit plan steeds hebben gesteund, bekend dat mijn scepsis nu wel verdampt is. Ik durf hier wel trots op te zijn.'

Ruige natuur

Stadspolder ziet er dan ook zeker niet uit als een doorsnee nieuwbouwwijk. Tussen de woningen

door meanderen kreken met natuurvriendelijke oevers. 'Er wordt hier veel plaats gemaakt voor ruige natuur. We kunnen dat doen. Noord-Beveland zit niet verlegen om grond.' Stadspolder heeft ook een *tiny forest*, het eerste in Zeeland, en heel veel kindvriendelijke natuur. 'Maar dat kost natuurlijk wel geld. Vooral de infrastructuur wordt er duurder door. In een doorsnee nieuwbouwwijk kun je bijvoorbeeld een rechte straat aanleggen met daarin een rechte pijp voor het rioolwater. Hier zul je echt een paar keer een bochtje moeten maken.'

Dorpsaanzicht

In het kustplaatsje Colijnsplaat stoppen we even bij de pittoreske Voorstraat met mooie oude lindes. 'Om het historische dorpsaanzicht te handhaven, hebben we al forse bomen ter vervanging klaarstaan, mocht er een linde doodgaan.' Op de weg van Colijnsplaat terug naar Wissenkerke komen we langs een weidelandschap. Het herbergt een groot mysterie. Diep onder het grasland bevindt zich namelijk een grote zoetwaterbel. Het is de spreekwoordelijke goudmijn voor een eiland waar boeren een steeds zwaardere strijd voeren tegen de verzilting. Maar het zoetwaterreservoir kan niet aangeboord worden omdat niemand weet of en hoe het aangevuld wordt. 'Dat is een mysterie dat we moeten ontrafelen voordat we zelfs maar

kunnen denken aan het aanboren van het reservoir. Als het niet aangevuld wordt en wij onttrekken er water aan, dan krijg je bodemverzakking en dat soort ellende waar ze in Groningen inmiddels zo bekend mee zijn.'

Landbouw

Terwijl we tussen de akkers door fietsen, wijst Schenkelaars erop dat dit oude, gekoesterde landschap volgens hem ook eindig kan zijn. 'De Zeeuwen zeggen graag: het is altijd zo geweest en het zal altijd wel zo blijven. Ik verzeker ze dan dat dat laatste zeker niet het geval is. In onze toekomstvisie is, in ieder geval tot aan 2050, een belangrijke rol weggelegd voor landbouw in de landschapsinrichting. Maar of hier altijd geboerd zal kunnen worden, valt nog te bezien.'

Noord-Beveland is het laatste echte eiland in Zeeland. Het is rondom omgeven door zout water, aan de ene zijde van het Veerse Meer en aan de andere kant van de Oosterschelde. Door klimaatverandering en stijging van de zeespiegel wordt de druk van het kwelwater steeds groter. De tegendruk van zoet water door regenval neemt af, ook een direct gevolg van klimaatverandering. 'We hebben fantastische kleigrond hier. Graan, aardappelen en suikerbieten doen het geweldig. We hebben in Colijnsplaat een proefboerderij, De Rusthoeve, waar onder meer proeven worden gedaan met toekomstbestendige gewassen, gewassen die beter gedijen in brakke grond. Maar verzilting is en blijft een reële bedreiging voor onze landbouw. Dit landschap zal ongetwijfeld ooit veranderen.'

Be social

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/article/33310/erst-het-groen-dan-de-rest